

244
E heti számunkban meg-
kezdjük Sajó Péter, a
Darugyáregység dolgozója
írásának közlését. A kisebb
tanulmányok is beillő igé-
nyes, alapos dolgozat a Da-
rugyár gazdaságtörténetét
dolgozza fel a Ganz-vállalko-
zások kezdetétől napjainkig.

Közlésére nem kerülhetne
sor aktuálisabb időben, mint
most az 1000. daru születésé-
nek évében, nem sokkal a
megünnepeendő születésnap
előtt.

★

Előszó

Régi kötelességemnek tet-
tem eleget, amikor
— sokak kívánságára és
bíztaására — kibővíttem
a Darugyár 10 éves
fennállása (1951—1961) al-
kalmából készített dolgoza-
tomat. Most, mikor közlésre
bocsátom, hangsúlyozni sze-
retném: munkám csak dió-
héjban tartalmazza gyárunk
történetét, a teljesség igényé-
vel nem lép fel; s ha né-
hány kellemes percet szerez
az olvasónak — beföltötte hi-
vatását: felkeltette az érdek-
lődést szűkebb hazánk egy
évszázados múltja iránt.

Ismerjük meg és ápoljuk
emlékeinket!

★ A szerző

A Ganz Daru- és Kazángyár története

A Ganz-gyárnak e nembem
talán páratlan történetét
a több mint 100 évtizedes
fennállása alatt több ízben
megírták. Bennünket most
ezen körülmény a Darugyár-
egység, (a volt Ganz-Daru és
Kazángyár) alapításának szem-
pontjából érdekel, hisz üze-
münk a Ganz vállalatok kö-
zül papírforma szerint a leg-
fiatalabb, mert 1951. április
1-én alakult, de területileg

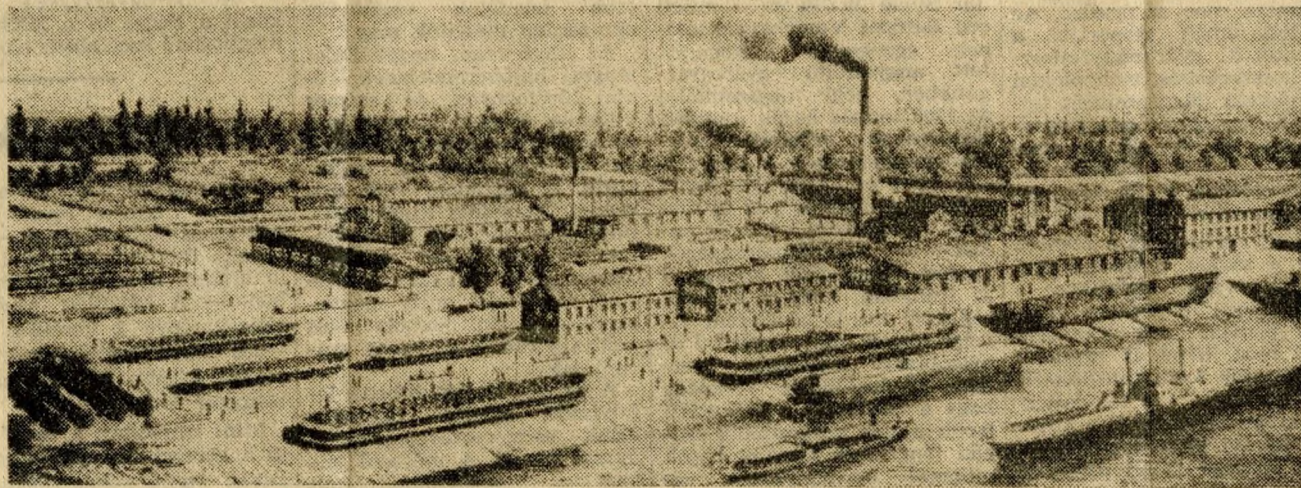
és fejlődési szempontból is
szerves része volt annak a
nagy vállalkozássorozatnak,
amely jóformán Pest-Buda
várossá fejlődésével egyidős.
Üzemünk nagymúltú ősökre
tekinthet vissza és büszke le-
het rájuk, mert csorbítatlan
nevet és világtekintélyt hagy-
tak ránk örökül. Büszkék le-
hetünk a magat munkássor-
ból felküzdő Ganz Ábrahám-
ra, az egykori öntősegédre és
Hartmann József-re, a hajó-
építőre, akiknek örök és el-
vitathatatlan érdemük, hogy
a magyar ipar két hatalmas

bázisát megalapították és ez-
zel nevüket beírták a magyar
ipar történetének legszebb
lapjaira. Ganz Ábrahám és
Hartmann József szaktudá-
sukkal, vállalkozó szellemük-
kel olyan hatalmas üzemek
alapjait rakták le, amelyek-
ben a kiváló szakemberek
egész sora nőhetett fel, akik-
nek találmányai, felfedezései
nemesupán szűkebb hazánk
polgárainak, de az egész em-
beriségnek tettek felbecsül-
hetetlen szolgálatokat. A ha-
zai és világviszonylatban
egyaránt rangot jelentő Ganz

névre legyünk behát büszkék
mi is, és az alapítástól eddig
eltelt 119 év legyen sarkalló
erő ahhoz a nagy küzdelem-
hez, amelyet üzemünknek a
szocializmus építése során
meg kell vívnia.

Hogy a nagy múltra visz-
szatekintő vállalkozást a ma-
ga teljességében megérthes-
sük, szükségesnek mutatko-
zik Ganz és Hartmann gyár-
alapító- és üzleti tevékeny-
ségét külön-külön is meg-
vizsgálni. Csak így kapunk
teljes képet arról a hatalmas
örökségről, amelyet üzemünk

10 évvel ezelőtt átvett és
amelyen 1951. áprilisában el-
indulhatott. A Ganz és Hart-
mann alapította két vállalat,
mint két patak ered a múlt
homályából, hogy erős folyó-
ként hőmpolyogva, több mint
fél évszázadon át, végül fo-
lyammá szélesedve magába
fogadjon sok kisebb-nagyobb
vállalkozást, amelyeknek még
a létezéséről sem tudnak már
dolgozóink. Ezt szeretnénk
felidézni, hogy feledésbe ne
menjen nagyszerű életművük,
és hogy tanuljunk belőle.

A Danubius Hajó- és Gépgyár RT. gyártelepe egy 1896-ban készült vízfestmény alapján

A Ganz-gyár alapítása

A Ganz Ábrahám által
alapított üzem története
és alapításának körülményei
a múlt század negyvenes
éveire nyúlnak vissza. Ez a
kor kedvezett a vállalkozó
szellemű embereknek. Gazda-
ságiilag elmaradott ország
voltunk, amelyből csak tudat-
os politikai erőfeszítéssel le-
hetett kijutni. Kossuth, hogy
meggyőzze a középneemesség
tömegeit a polgári átalakulás
szükségességéről, széleskörű
propagandája középpontjá-
ba a hazai ipar fejlesztését
állította. Kimondotta, hogy a
magyar ipar fejlődésének ügye
összefügg a magyar politikai
függetlenség kérdésével és ki-
jelentette: „Ipar nélkül fél-
karú óriás a nemzet”. Nem-
zeti ipar kialakítását sürgette.
Ilyen légkörben sokan a
vállalkozó szellemű iparosok
és kereskedők közül tőkés-
ipari tevékenységre és üze-
mek alapítására vállalkoztak.
A szükséges tőkét részvények
kibocsátásával lehet előte-
remteni, az üzemek megindí-
tásához pedig — mivel hazai
viszonylatban megfelelő szak-
ember nem állt rendelkezés-
re — külföldről kellett mér-
nököket, művezetőket, szak-
munkásokat behozni. Azok
közül a merész vállalkozók kö-
zül, akik a negyvenes évek-
ben nagyvonalúbb, nagyobb
méretű ipari tevékenységre
határozották el magukat, sokan
már a kezdetnél elbuktak,
nem tudtak túljutni a kisipar
műhelyméretű keretein.
Egyetlen olyan vállalkozása
volt csupán e kornak, amely
túlélte az akkori viszonyok
nehéz körülményeit, és elju-
tott a kapitalizmusba, sőt,
mindmáig működik és virág-
zik. Ez a történelmi jelentő-
ségű üzem az 1844-ben ala-
pított Ganz-gyár.

SAJÓ PÉTER

(Folytatjuk)